

DE WORMSPORIGE ZAKJESWAASZWAM, *ASCOCORTICIELLUM VERMISPORUM*

B.W.L. de Vries

Biologisch Station Wijster, Kampsweg 27, 9418 PD Wijster
Mededeling nr.565 van het Biologisch Station, Wijster

Coolia 39(1): 18-20. *Ascocorticiellum vermisporum* is reported from two stands of *Pinus sylvestris*.

't Is al weer even geleden en de opwinding over het gebeuren is volledig voorbij maar af en toe als ik de oude herbariumdoos opentrek schittert triomfantelijk het etiket voor mijn ogen: *Ascocorticiellum vermisporum* (Hauerslev) Jülich & de Vries. De eerste vondst was in het bos Berkenheuvel bij Diever. Daar lagen half onder de kraaiheide in dennenbos wat stukken hout "gecontroleerd" te verteren; d.w.z. jaarlijks keek ik wat er op groeide en hoever de afbraak was gevorderd. Op één daarvan, een stuk kaal dennehout, vond ik op 3 november 1980 een dun waasje wat op een *Tulasnella* leek. Zelfs bij een eerste blik door de microscoop zou je in die richting kunnen denken omdat je gedachten niet op asci maar op al of niet volgroeide basidiën zijn gefixeerd. Nader onderzoek leerde wel anders en geleidelijk groeide de tekening van een zeldzame ascomycete. Veel materiaal was het niet, nog geen vierkante centimeter, dus veel had ik niet te versnijden; en tenslotte wilde ik ook nog wat meenemen naar Walter Jülich.

Toen ik het potterdoosje met ingeplakt houtschilfertje en de tekening aan hem liet zien was hij meteen geïnteresseerd. Het werd na verloop van tijd een mooie publikatie in *Persoonia* met scanning-electronenmicroscopische foto's waarop duidelijk zichtbaar was dat de asci fijn ruw zijn in tegenstelling tot die van *Ascocorticium* en *Ascosorus*. De geslachten lijken weinig op elkaar en behoren tot verschillende families (Jülich & de Vries, 1982). Intussen was de collectie wel in Leiden gebleven en, hoewel ik daarmee akkoord was gegaan, speet het me toch een beetje.

Bijna zeven jaren later, op 27 oktober 1987, waren we met een stel van het Biologisch Station bij wijze van uitzonderlijk uitje, en voor wat karteringswerk, een dag naar Schiermonnikoog gegaan. Tevens zou ik, in het enige Grovedennenbosje dat het eiland rijk is, op één vierkante meter een detailopname maken. Alles wat maar enigszins herkenbaar leek nam ik dan mee om thuis op naam te brengen en de hoeveelheid te schatten. 't Werden twee zakken vol naalden, houtjes en kegels;

verzameld tijdens het ongeduldig rondrentelen van mijn collega's die alle "macro-myceten" van het bosje al hadden genoteerd.

Thuis passeerde alles de binoculaire loupe en de microscoop. 't Is onvoorstelbaar hoeveel je lopend door een bos niet opmerkt. Op die ene vierkante meter vond ik naast de twee in het veld genoteerde *Mycena*'s nog elf soorten (zie tabel 1) en een daarvan was *Ascocorticiellum vermisporum*. Het was één plekje van ongeveer anderhalf vierkante centimeter; meer dus dan het materiaal uit Diever. Het groeide op de buitenkant van een halfrotte dennekegel. Sindsdien hebben we ook in Wijster weer een collectie.

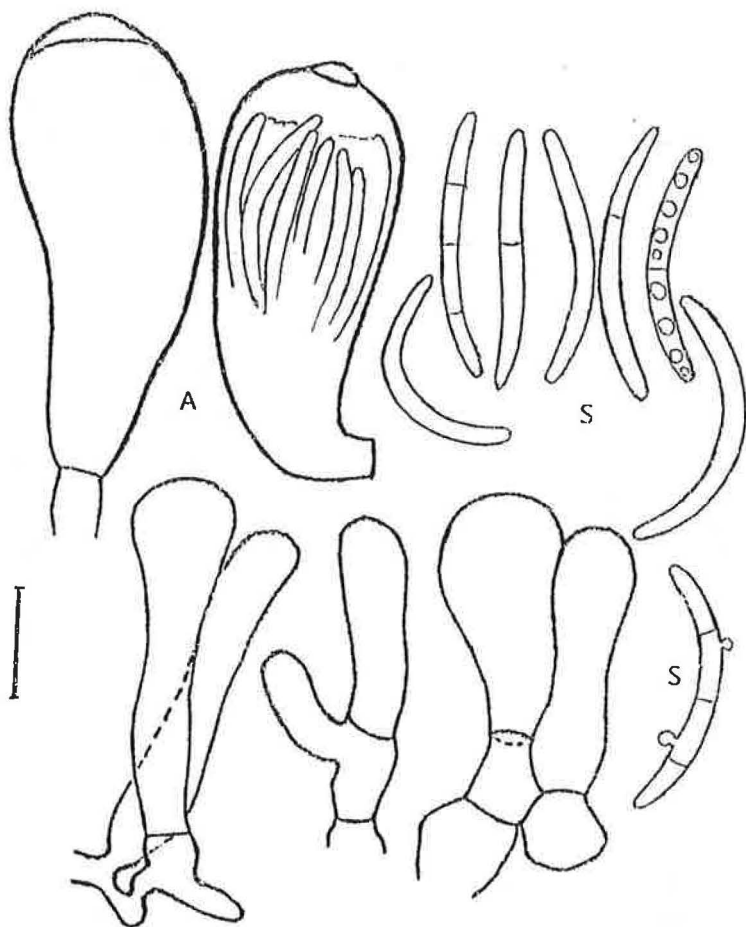
TABEL 1

Micro-opname in Grovedennenbos Schiermonnikoog. Eén m², Coördinaten: 612/206. Plek met 99% naalden, 6% twijgen, 4% takken, 15% kegels, 2% *Hypnum cupressiforme*, 1% *Parmelia physodes*. Strooisel 4 cm dik.

Soorten	Aantal exemplaren	Totaal oppervlak (cm ²)
<i>Ascocorticiellum vermisporum</i>	1	1.5
<i>Ascocorticium anomalum</i>	121	1
<i>Basidiodendron cinereum</i>	111	21
<i>Boidinia furfuracea</i>	5	0.5
cf. <i>Cistella</i> spec.	1	0
<i>Hyaloscypha hyalina</i> s.l.	26	0.2
<i>Hyphoderma praetermissum</i>	25	4.5
cf. <i>Thelephora terrestris</i> f. <i>resupinata</i>	20	12
<i>Tomentellopsis echinospora</i>	118	79
<i>Tulasnella calospora</i>	1	0
<i>Leocarpus fragilis</i>	30	0.5

Voor het samenstellen van de nieuwe standaardlijst hebben we ons beijverd om voor veel soorten een Nederlandse naam te bedenken. Ook voor dit geval. De meest absurde mogelijkheden doen dan de ronde: "Zakkerig waasje", "Wazige zakjeszwam", "Zakjeskorstje", enz. Het resultaat is, zij het wat lang, toch nog fatsoenlijk geworden: Wormsporige zakjeswaaszwam. Het "wazige" moet verwijzen naar de oppervlakkige gelijkenis met een *Tulasnella* welk geslacht tot "Waaszwam" is gedoopt (Arnolds & al. 1995). Voor de korstjesverzamelaar is daarmee dan tevens aangegeven waar die op moet letten: waasjes; dunne halftransparante grijzig - witte overtrekjes die onder een sterke loupe (60x), door de grote asci, iets

korrelig van structuur lijken. De asci zijn veel groter en breder dan die van *Ascocorticium anomalum*. In het materiaal van Schier waren deze 31-44 x 16-19 μm , dikwandig en 16-sporig; de sporen waren 20-23 x 1.6-2 μm , gesepteerd en met secundaire sporen (figuur 1). Wie weet waar deze soort nog te vinden is.

Figuur 1. *Ascocorticium vermisporum*. A: asci, S: sporen, maatstreepje: 10 μm .

Literatuur

- Arnolds, E., Kuyper, Th.W., Noordeloos, M.E. (red.), 1995. Overzicht van de paddestoelen in Nederland. Uitgave Nederlandse Mycologische Vereniging.
- Jülich, W., Vries, B. de, 1982. On the genera *Ascocorticium* and *Ascosorus* (Ascocorticiaceae). Persoonia 11: 407-420.
- Vellinga, E., Vries, B de, 1987. Weinig opvallend en veel voorkomend: twee makkelijk herkenbare ascomyceten. Coolia 30(3): 50-52.